

COMUNITĂȚI SUSTENABILE ȘI COMUNICARE SOCIALĂ

Dezvoltarea comunitară sustenabilă

Dezvoltarea comunitară sustenabilă

Prof. dr. Dana Perniu, Prof. dr. Codrina Csesznek,
Transilvania University of Brasov, Romania

Contents

Conceptul de dezvoltare comunitară sustenabilă	3
GreenComp – cadrul european al competențelor pentru sustenabilitate	4
Referințe	7

Conceptul de dezvoltare comunitară sustenabilă

Mai întâi, să vedem ce înseamnă *dezvoltarea comunitară*. Ideea de pornire, pentru a înțelege acest concept, este aceea că oamenii sunt capabili, dacă se mobilizează și se organizează, să rezolve singuri multe dintre problemele cu care se confruntă și să își îmbunătățească viața fără a aștepta ca altcineva să se ocupe de problemele sau de provocările din comunitățile lor.

Sandu (2005) susține că dezvoltarea comunitară se referă la schimbări voluntare *în, prin și pentru* comunitate. ÎN – adică intervenția se face la nivelul unei comunități de tipul: sate, orașe, cartiere, vecinătăți; PRIN – dezvoltarea se face cu ajutorul sau prin participarea membrilor comunității; și PENTRU – intervenția se face întotdeauna în folosul membrilor comunității, ținându-se cont de nevoile și de dorințele lor.

Autorii *Ghidului de dezvoltare comunitară integrată* (Alexeanu-Buttu et al., 2008) arată că „dezvoltarea comunitară este o evoluție planificată a aspectelor bunăstării comunității (economice, sociale, culturale și de mediu). Este un proces prin care membrii comunității se unesc pentru a demara o acțiune colectivă și a genera soluții pentru probleme comune. Scopul dezvoltării comunitare poate varia de la mici inițiative în cadrul unui grup mic la inițiative majore ce implică întreaga comunitate”, iar „rezultatul principal al dezvoltării comunitare este îmbunătățirea calității vieții” (p. 11).

Dezvoltarea comunitară este un proces prin care o comunitate poate obține următoarele tipuri de beneficii:

- „Devine mai responsabilă;
- Organizează și planifică împreună;
- Dezvoltă opțional stiluri de viață sănătoase;
- Se împuternicește ea singură;
- Reduce sărăcia și suferința;
- Creează oportunități economice și de angajare;
- Realizează obiective sociale, economice, culturale și de mediu” (p. 12).

Precupețu (2006) arată că „dezvoltarea comunitară este o modalitate de rezolvare a problemelor la nivel local având o importantă componentă de sociabilitate (prin luarea în considerare a unor principii cum sunt participarea oamenilor, împuternicirea grupurilor defavorizate) și conducând la schimbare socială în direcția construirii unor comunități coezive social, incluzive, democratice și caracterizate de o înaltă calitate a vieții” (p. 95).

Flint (2013) susține că este necesar să vorbim astăzi despre „dezvoltare comunitară sustenabilă”, ceea ce înseamnă că o comunitate „trece dincolo de subzistență, ajungând la capacitatea de a face alegeri ce promovează reziliența și beneficiile *pe termen lung*” (p. 58).

Acest lucru se poate realiza doar printr-o abordare integrată sau holistică, în măsură să țină cont de toate dimensiunile vieții comunitare: naturale, sociale, economice, culturale etc. Pentru aceasta „avem nevoie de o nouă formă de implicare publică, de discurs și de dezvoltare comunitară. Iar această dezvoltare trebuie să fie de natură holistică, nu fragmentară, adică ocupându-se doar de interesele speciale ale oamenilor” (Flint, 2013, p. 17).

Implicarea unei mase cât mai largi a cetățenilor în viața comunității și creșterea responsabilității acestora față de viața lor colectivă, dar și față de mediul în care trăiesc, este un demers absolut necesar. „Cheia unei noi abordări de dezvoltare este mobilizarea părților interesate și participarea acestora la proces [...]. Cetățenii unei comunități sunt sursa de împuternicire a acesteia, iar participarea sporită a cetățenilor (atragera unei mase critice de implicare publică) este necesară în procesele decizionale pentru a facilita guvernanta democratică și capacitatea de reacție la nevoile și interesele comunității” (Flint, 2013, p. 17).

GreenComp – cadrul european al competențelor pentru sustenabilitate

Comisia Europeană a elaborat recent (Bianchi et al., 2022), prin intermediul Joint Research Centre (JRC), un cadru european al competențelor pentru sustenabilitate – **GreenComp** – care stabilește un set de competențe ce pot fi formate și dezvoltate în programele educaționale. Acest cadru este foarte util pentru profesorii și formatorii care coordonează procesele de învățare pe teme de mediu și sustenabilitate, dar și pentru elevi, studenți sau orice alte categorii de cetățeni aflați în procese de educație formală sau non-formală, deoarece oferă instrumente pentru formarea, dezvoltarea și consolidarea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor legate de protejarea mediului, planetei noastre și sănătății publice.

În acest document-cadru, sustenabilitatea este înțeleasă ca echilibru între nevoile oamenilor și nevoile planetei: „**Sustenabilitatea** înseamnă prioritizarea nevoilor tuturor formelor de viață și ale planetei, asigurându-se că activitatea umană nu depășește limitele planetare” (p. 12).

Modelul *GreenComp* are o reprezentare grafică interesantă, care ne ajută să înțelegem, să promovăm și să aplicăm elementele teoretice în practică. Este o imagine (vezi Figura 1) folosește metafora albinelor ce polenizează florile în natură.

Figura 1. Reprezentarea vizuală a GreenComp. Sursa: Bianchi et al., 2022, p. 16

Există patru elemente principale în modelul *GreenComp*: albinele, florile, polenul și fagurele. Aceste patru elemente reprezintă patru arii de competențe necesare pentru sustenabilitate:

1. **Celulele fagurelui** din stupul de albine reprezintă competențele din aria **concretizării** valorilor pentru sustenabilitate;
2. **Polenul** este ilustrativ pentru competențele din aria asumării **complexității** în sustenabilitate;
3. **Florile** sunt o imagine pentru competențele din aria **viziunii** despre un viitor sustenabil;
4. **Albinele** reprezintă competențele din aria **acțiunii** pentru sustenabilitate.

Fiecare arie de competență conține câte trei competențe specifice și descriptorii acestora. Fiecare competență are în vedere trei elemente: a) cunoștințe, b) abilități și c) atitudini, necesar a fi transmise și formate în procesele de învățare și de formare.

Tabelul 1 prezintă ariile de competență și descriptorii specifici (preluat din: *Table 1. GreenComp areas, competences, and descriptors*. Sursa: Bianchi et al., 2022, pp. 14-15).

Tabelul 1. Ariile de competență GreenComp și descriptorii specifici

Aria de competențe	Competențe	Descriptorii
1. Concretizarea valorilor sustenabilității	1.1 Valorificarea sustenabilității	Să reflecteze asupra valorilor personale; să identifice și să explice modul în care valorile variază între oameni și în timp, evaluând în același timp în mod critic modul în care acestea se aliniază cu valorile specifice sustenabilității.
	1.2 Susținerea echității	Să sprijine echitatea și justiția pentru generațiile actuale și viitoare și să învețe de la generațiile anterioare pentru sustenabilitate.
	1.3 Promovarea naturii	Să recunoască faptul că oamenii fac parte din natură; să respecte nevoile și drepturile altor specii și ale naturii însăși, pentru a restabili și regenera ecosisteme sănătoase și reziliente.
2. Asumarea complexității în sustenabilitate	2.1 Gândire sistemică	Să abordeze o problemă legată de sustenabilitate din toate punctele de vedere; să ia în considerare timpul, spațiul și contextul, pentru a înțelege modul în care elementele interacționează în și între sisteme.
	2.2 Gândire critică	Să evalueze informațiile și argumentele, să identifice ipoteze, să conteste status quo-ul și să reflecteze asupra modului în care contextul personal, social și cultural influențează gândirea și concluziile.

	2.3 Formulare de probleme	Să formuleze provocări actuale sau potențiale ca problemă de sustenabilitate în termeni de dificultate, oameni implicați, timp și anvergură geografică, cu scopul de a identifica abordări adecvate pentru anticiparea și prevenirea problemelor, precum și pentru atenuarea problemele deja existente și adaptarea la acestea.
3. Conceperea unui viitor sustenabil	3.1 Alfabetizare pentru viitor	Să conceapă un viitor sustenabil alternativ prin imaginarea și dezvoltarea de scenarii alternative și identificarea pașilor necesari pentru a ajunge la un viitor sustenabil preferat.
	3.2 Adaptabilitate	Să gestioneze tranzițiile și provocările în situații complexe de sustenabilitate și să ia decizii legate de viitor în condiții de incertitudine, ambiguitate și riscuri.
	3.3 Gândire exploratorie	Să adopte un mod de gândire relațional prin explorarea și conectarea diferitelor discipline, folosind creativitatea și experimentarea de idei sau metode noi.
4. Acțiunea pentru sustenabilitate	4.1 Acțiune politică	Să cunoască sistemul politic, să identifice responsabilitatea și răspunderea politică pentru comportamentele nesustenabile și să ceară politici eficiente pentru sustenabilitate.
	4.2 Acțiune colectivă	Să acționeze pentru schimbare în colaborare cu alții.
	4.3 Inițiativă individuală	Să identifice propriul potențial pentru sustenabilitate și să contribuie activ la îmbunătățirea perspectivelor pentru comunitate și planetă.

Pentru o mai bună înțelegere a felului în care fiecare competență descrisă în tabel poate fi transformată în cunoștințe, abilități și atitudini personale și colective, selectăm un exemplu din materialul prezentat (Bianchi et al., 2022, p. 19): pentru competența 1.3 **Promovarea naturii**, descrisă ca: „Să recunoască faptul că oamenii fac parte din natură; să respecte nevoile și drepturile altor specii și ale naturii însăși, pentru a restabili și regenera ecosisteme sănătoase și reziliente”, se pot forma următoarele cunoștințe și se pot dezvolta următoarele abilități și atitudini: a) cunoștințe: „știe

că bunăstarea, sănătatea și securitatea noastră depind de bunăstarea naturii”; b) abilități: „poate evalua propriul impact asupra naturii și consideră că protecția naturii este o sarcină esențială pentru fiecare individ” și c) atitudini: „se preocupă de o relație armonioasă existentă între natură și oameni”.

Pentru mai multe informații legate de modalitățile în care descriptorii pot fi transformați în cunoștințe, abilități și atitudini, se recomandă consultarea documentului citat.

Referințe

Alexeanu-Buttu, M., Arpinte, D., Arpinte, M., Cace, S., Precupețu, I., Preoteasa, A.M. (2008). *Ghid de dezvoltare comunitară integrată (Integrated Community Development Guide)*. București: Vanemonde.

Bianchi, G., Pisiotis, U., Cabrera Giraldez, M. (2022). *GreenComp – The European sustainability competence framework*. Bacigalupo, M., Punie, Y. (Eds.), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi:10.2760/13286, JRC128040.

Precupețu, I. (2006). *Strategii de dezvoltare comunitară (Community development strategies)*. Iași: Editura Expert Projects.

Sandu, D. (2005). *Dezvoltare comunitară. Cercetare, practică și ideologie (Community development. Research, practice and ideology)*. Iași: Polirom.

Flint, W. R. (2013). *Practice of Sustainable Community Development. A Participatory Framework for Change*. New York: Springer.